

РЕСПУБЛИКАНЫҢ КӨДЭЭ АЖЫЛ-АГЫЙ АЖЫЛДАКЧЫЛАРЫНЫҢ ЧӨВҮЛӨЛ ХУРАЛЫНЫҢ КИРЖИКЧИЛЕРИНГЕ ИЗИГ БАЙЫР!

БҮГҮ ЧУРТТАРЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫҢЫҢАР!

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОМУНИСТИК ПАРТИЯСЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1925 чылда
үндөйлөттүгөн

1961 ч.
ДЕКАБРЬ
22
ПАТНИЦА
№ 300 (5090).

Өртөө 2 көп.

Тыва АССР—тараа культураларының гектар санындан ортумаа-биле 12,6 центнер дүжүттү, сүт-быштак чем быжыттыг мочактары-биле кады кукурузаның силос кылыр ногаан массазын — гектардан-на 300 центнерни, чочак-тарааны — 10 центнерни, мал чеминге чигир сөөкказын — 150 центнерни алыр. Күрүңгө садары: тараа — 6,6 миллион пуд, эт — 21 муң тонна, сүт — 17 муң тонна, дүк — 1850 тонна.

1961 чылда турганындан 1962 чылда колхозтарга болгаш совхозтарга инектерниң баш санын 7,3 муң башка, азы 24 хууга көвүдөдир.

1962 чылда 29 муң гектар кур черлерни шингээди алыр.

Сивбарың көдөө ажил-агий ажилдакчыларының чөвүлө хуралының кыйтырымында.

Продуктуларның элбекшили дээш

Республиканың көдөө ажил-агий ажилдакчыларының чөвүлө хуралы бүгүн Кызыл хоорайга ажыттынар. Колхозтарның болгаш совхозтарның мурнакчылары — малчынар, механизаторлар, тустай эртемчилер, партия болгаш совет ажилдакчылары көдөө ажил-агий продукцияны бүдүрүп улам ийни чөвүлө талазы-биле Коммунист партияның XXII съездининг шийтпирлерин шыа болгаш дүргөн бот-тандырарының аргаларын ол хуралга толаргайлап, азы талазы-биле Новосибирскиге болгаш чөвүлө хуралдың түнөөлерин болгаш республиканың көдөө ажил-агий ажилдакчыларының соругаалары чугаа-жайыр.

Чеди чылын үшкү чылы төнөриниң бүдүрүндө келген. Бистин республиканың көдөө ажил-агийның ажил-ишчилери бо чылы көдөө ажил-агий продукцияны бүдүрүп болгаш күрүңгө садарың көвүдир талазы-биле эки түнөөлөр чедиң алган. Колхозтарның болгаш совхозтарның хоовларына тараз культураларының чагай дүжүдү үгөн. Республиканың таразылары 7 миллион ажыг пуд тарааны күрүңгө шажымыртың кирип, хүдөөлгө ажыг күсеткен. Хойжуларга база эки дүжүттү алган. Олар 17 муң центнер эки шыаарыг дүжү күрүңгө берген.

Вай-Тайга, Току районнарның колхозтары малдың баш санын өстүрүр планын күсетпешкен, күрүңгө эт, сүт, дүк саар хүдөөлгө чедиңиңкиң күсеткен. «Сут-Хеа», «Барды», «Шекээр» совхозтар, Тандыга «Коммунизм» херле, Улау-Хемде «Х Улау хура», Баа-Хемде «Октябрь 30 чылы», Өвүдө «Кызыл ту», Кызыл хоорай Советиниң «Тере-Хеа» колхозтары көдөө ажил-агий продуктуларын бүдүрүр болгаш күрүңгө саар талазы-биле бо чылы боттарыга алган хүдөөлгөлерин эки күсеткенер. «Межегей» совхозтуң Алаак, «Элегес» совхозтуң Кулузун, «Кызыл тараачын» колхозтуң Туран сүт-бөраан фермалары, «Өк» совхозтуң хаан фермазы болгаш ол-ла совхозтуң бот-оругта чарыгалыг хойжу бригаданы социалист чарышса дээр көргүзүлгө болгаш.

Саар инек бүрүңдөн 2300 — 2600 кг сүт саап алган саанчылар С. Бөк-кис, В. Чащина, Малышева, Бородулина, А. Перякова, М. Хромченко, А. Дюбина, М. Бичи-уруг, бир хойдан ортумаа-биле 4—6,8 кг дүк кырып ап турар хойжулар Б. Сувандин, М. Саидык, Д. Бурбузал, М. Өтөк, Б. Хемер-оол, Б. Сааза, төрүүр 100 хойдан 100 болгаш оон-даа хей хураганнар ап турар М. Лопсан, О. Калганнар, О. Данзырын, Х. Эренчин, О. Достай-оол шыаңш боттарының ажил-хөреңин өзүлүг мастерлери хей.

Ызаа ажаакчылары эштер Зыялова, Чернышева, Васильева, Чоолу олар боттарыга быжыглан бызааларын менди доруктурбушкан, бызаа бүрүңдөн хей денди немердезин ап турар. Бир баш малга озааштыр хонукта 1000 ажыг

грамм денди немердезин ап турар инек каларчылары бар. Хаан ажаакчылары эштер Ильяна, Афанасьева, Поспелова, Өртөсөл. Шипалина олар коо төрүүр хааннан 12—15 хаан оолдарын ап турар. Гектар бүрүңдөн кукурузаның 300—700 центнер ногаан массазын өстүргөн П. Пикало, Н. Федосеево, О. Чыргал-оол, П. Николаев болгаш эске-даа кукурузачы мастерлериниң саны көвүдөн.

Иниг болза-таа чеди чылын үшкү чылы чедиңиңкиңг доозулган, үрө-түнөөлгө ажылдаан бис деп чугаалап болур хире чогуур күженишкенир бо чылын үмкөөниң ийнар терек. Республика эт, сүт бүдүрүр болгаш саар хүдөөлгө күсеткен.

Малды багай азырап, ажаап база малдын уксаазын экижерден чөгүрү эчөөңгөй салбайн турарың малдың продуктулуу өвөөш, бис деп дензилг болуп, төрүүр мал кызыраар, өлүп-хораар чорук бар болуп турар. Иниги малды төрүүр малдың бот-дензини дыка өвөөш.

Көдөө ажил-агий продуктуларын бүдүрүрүң коо чүлүү—чөр ажылы чептес сайырадып турар. Бүгү тарыга шөлүнүң 28,6 хуузуң өвөөш дүжүттү культуралар өлөөш. Кукуруза, чигир сөөкказы, чочак-тараа, бобылар шыаңш үнегид мал чеди культуралар тарыга шөдөринде мырдай өвөөш.

Сивбарың көдөө ажил-агий ажилдакчыларының чоокта чаа болуп өрткөн чөвүлө хуралыга Тываның малчынары болгаш хову ажилдакчылары боттарыга чаа белек хүдөөлгөлерин алган. 1962 чылда 6,6 миллион пуд тарааны, 21 муң тонна этти, 17 муң тонна сүттү, 1850 тонна дүжү күрүңгө садарын шийтпирлөөш. Хүдөөлгө бедиң. Оларны канчап күсетпире? Тарыга шөдөрүнн тургузууң өскөртүр, чөр ажылының ийген аралаштыр системаның ойлорго, өң ажыкты культураларын — кукурузаны, чочак-тарааны, бобыларын, чигир сөөкказын ийни өстүрүр херек. Ичин эт, сүт, дүк хей бүдүртүр, мал ажылы өзүлүг көг-жүүр.

БЕДИҢ СААЛДА

«Искра» колхозтуң саанчылары, бадарчылары мурнуку чылдарга денээрге, 1961 чылда сүт саалазын көвүдөткен. Артель ол бир айлар дүрүңдө сүт саалазының планын 106,2 хуу күсеткен. Арыг-Бажы фермазы инек бүрүңдөн ортумаа-биле 1325 кг сүттү саган. Саанчы А. Бүдүгет бир инектен 1541 кг, Л. Ооржак — 1485 кг, П. Вак-кис — 1381 кг сүттү саап алганнар. Кызыл-Хаак фермазы бир инектен 1134 кг азы ийитизи-биле өрткөн чылды бо үезинге денээрге 48,5 центнер хей сүттү саап алган. Ол ферманың саанчызы Н. Тараажык 1960 чылда инек санындан

760 кг, а бо чылы — 1282 кг сүттү саган.

Фермаларының саанчылары комсомолдулар, аныктар. Оларның ажылың түнөөлгө эки. Сүт саалазын көвүдөриниң бүгү боудуар аргалары бар. Ону чөп ажылаары озаа чедиңкиңнери чедиң ап, бистин чуртка коммунист элбекшили тургузарының хөреңгө боттары-выстың салышкыныкты шудуругу күш-ажылы-биле кириээчилер!

И. КОНГАР.

Чөөн-Хемчик район.

Малчыннар хуралы

СЭБП-ниң XXII съездининг төөгүлү шийтпирлерин боттадырышкан, Бай-Тайганың малчынары алган социалист хүдөөлгө күсетпир талазы-биле чамдык эки көргүзүлгө болганы районун малчынаар хуралында демдегелен. Төрүүр 100 хойга озааштыр 130 чедир хураганнар доруктуруп өстүргөн У. Канаян, Н. Доржу, С. Дамбайттай шыаңш малчынар районда хей.

Район бо чылын сүт саарының чыл планын декабрь 1-де 103 хуу күсетпеш, ол талазы-биле район-аар аразында шийтир Кызыл туку чаалап алган. Сүт саарына мергежилг, ажил-ишке үлөөлгө Манзы, Мыныя, Чылак шыаңш хей-хей мурнакчылар өзүп үгөн.

«Кара-Хеа» колхозтуң анык саанчы Антонина Сурюновна Хомуш-ку болуңга быжыглан тыва инектериниң ийрээнден-не он бир айларда муң ажыг килограмм сүттү саган. Күш-ажылы үлөөлгө хей.

Урезин

арыглашкынында

Улау-Хем района «УТБА»-ның 25 чылы совхозтуң Ак-Туруг салырында комсомолчу-механизатор Студий Минчиг-оол удуруткан эвено 1962 чылды урезин арыглашкының шаалыкны чорудуп турар.

Звенонуг кежигүнери 100 тонна сулаан, 150 тонна арбайны ийи саап арыглаш салкыта урган. М. Орус, М. Дудерей, Эрес-оол олар урезин арыглашкыныга мурнак амылаан, хүдөө үлүү нормазын доктаамап ажыг күсетип турарлар.

К. ДАРТАЙ-ООЛ.

Коммунист күш-ажыл бригадаларындан

Эки эгелээшкннер болгаш түңнелдер

Кызыл хоорайның харылаа контроларында сөөлүг үеде калбарган социалист чарыш коллективтин бүдүрүгө онаалгалары күсетпирлериниң дөштүгү салдарын чедирип турар. Мында харылаачылар «мергежил талазы-биле эң дээр ажилдакчы», «Коммунист күш-ажыл бригадасы» деп ат дөшт чаркыш турарлар. Коммунист деп атты үш бригада чедиң алган. «Мергежил талазы-биле эң дээр ажилдакчы» деп атты чүгө бо чылын безин 28 харылаачыларга тывкысан.

Коллективте коммунист күш-ажыл дөшт демседди телеграфистерин эштер Миронов, Медведова, Бекасова олар бригадалары бригадалары элөөнөр. Ам ол чагай ат дөшт демседжиң турар он бригадаларда бүгү ажилдакчыларын чаркык кезин, оларны аразында дыка хей коммунист болгаш комсомолдулар хаара туттуңнар.

Партия, профвилел организацияларының болгаш администрацияның төлөөлгөчүлериңден тургустунган комиссия чарышты түнөөлгө ай санында чорудуп турар. Сөөлүг айларда телеграфистер бригадаларың кежигүнери эштер Мамаева, Абрамова, Бочкарева, Ситникова болгаш өскөлер-даа күш-ажылчы белик көргүзүлгө чедиң алганнар. Оларны бригадаларың кежигүнериниң аразында кым-бир кижиниң ажылы чептерстиң болза, өскөлери анаа дузалакып тургаш чептерстиң чайлары чорум апарган.

Белик бүдүрүчүлүгү ажилдакчы-биле чегелештир боттарының тускай мергежилни, идея-политикти дендели белик дөшт доктаамап ажылдап, техникти өөрелгени болгаш политикчөөлөриниң нежелда бир уаа доктаамап чорудуп келген. Олар ам партияның XXII съездининг материалдары кичөөңгөй өрөнүп турарлар. Бригадалың кежигүңү эш Голяев Новосибирскиниң харылаа институтунун зоочно студентини. Оң база бир кежигүңү эш Петухова агитатор, спорттуң яны-бүрү хемчеглериниң база менчегейлг кижикчиңи. Бригадалың бүгү кежигүнери боттарының ажылдап турары албан чериниң иштики ашталгазын халас чорудуп, ону чугайлап, шалазын чүп, ажылаар черлерин арыг-шөвөр байдалга тургузуп келгенер.

Контрорада коммунист күш-ажыл дөшт калбарган шимчөөшкнни партия организациязы (секретары эш Бешлов) шуут удурутуп, чарыштын түнөөлгө ай санында бригадаларга калбаа-биле чугаалаштырып келген. Оң түнөөлгө планын онаалгалары күсетпириниң талазы-биле тус-тус бригадаларың көргүзүлгө сөөлүг үеде дыка бөдөөң. Чижээ, хоорайлар аразының телефон станциясында эш Чупрасова бригадаларың бригадаларга ордуга кирериниң талазы-биле бо чылын 11 айларының планын 117,6 хуу күсеткен. Хоорай харылаачының бири салбырында почтачылар бригадалың бригадир эш Панаргина ордугалар кижириниң планын үстүңдө хуусаала 170 хуу, бригадалың кежигүнери эштер Берестова 155 хуу, Уколо-

Уралдың областарының болгаш автономнуг республикаларының көдөө ажил-агий ажилдакчыларының чөвүлө хуралы

СВЕРДЛОВСК. (СЭТА). Свердловск, Оренбург, Пермь, Челябинск областарының, Башкир болгаш Удмурт АССР-леринг көдөө ажил-агий ажилдакчыларының зона чөвүлө хуралы декабрь 20-де мыда ажыттыңан.

Чөвүлө хурал СЭБП-ниң XXII съездининг төөгүлү шийтпирлериниң үгени-биле холбаштыр Уралдың районнарында колхоз болгаш совхоз бүдүрүлгөниң улам ийни кө-

дүрүрениң айтырылганын чугаала-жай турар.

Чөвүлө хуралың ажилында СЭБП ТБ-ның РСФСР талазы-биле Бүрүзүнүн Даргазының бири ордугалыгы Г. И. Воронов, РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлөсүнүн даргазы Д. С. Полянский олар кижиниң турар. Чөвүлө хуралды Д. С. Полянский ажыткан.

Свердловск облукүсөмүнүн даргазы К. К. Николаев бир дугаарында чүвө чугаалаан.

Л. И. Брежнев Индияда

КАЛЬКУТТА. (СЭТА). СССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Даргазы Л. И. Брежнев декабрьның 20-ниң дүштө анаа чедиң келген. Губернатор ордузунда анаа тускайлаан бажыңче аэродромдан кел чораш Л. И. Брежнев улау индий бодалык, өрөмдөн болгаш шудукчу Рабиндрат Тагорун чурттап, ажилдап турган бажың-музейнге кирген.

Улау индий чогаалчының амыла-ралыга болгаш ажил-чорудула-лыга турсактаан совет литератор-ровелтеринг элөөн кеш номнарын, а ол шыаңш Тагорун төрүттүңен хүдүндөн бөр чор чыл болганында

холбаштыр Совет Эвилелинне пар-лап үндүгөн, Тагорун чамдык чогаалдарының окулгазы СССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Даргазы Тагорун бажың-музейнге белекке берген. Рабиндрат Тагорун ийрээниң Совет Эвилелинне кылган пластинкада бижиникиниң Л. И. Брежнев база дамчыдып ажылап, ажилдап турган бажың-музейнге кирген.

Бажың-музей-биле таныкып көргөш, Л. И. Брежневтиң мелеглөөн болза: «Бистин улау өңүлүүсү, улау индий чогаалчы-гуманист Рабиндрат Тагорун бажың-музейнге кел-дар арталык болуп, аас-кежитки болдум».

Кыштагларже

Өвүр районунг «Торгалыг» колхозунун баштаар чери кыштагларже мал чеди өөртүрүгө 5 машиназын быжыгган.

Чолаачылар хойнуң 58 кодан, өшкүң 29 болгаш инектиң 30 кодан кыштагларыга мал чедиң чеди жегенер. Мурнакчы чолаачы Кыр-

гыс Даш-оол 70 км черде кыштагже хүнүн-не 2 катап чоруп турар, а чолаачы Төгүс-оол хүн нормазын 125 хуу күсетип турар.

Кызылдың «Сельхозтранс» АТБ-зының 5 машиназының башкарычлары Чолаачылар Торгалыгже мал чеди дамжалган эгелөөш.

Сивбарың шериг округунун ыр болгаш танчы ансамбли бистин республикада келген. Ук ансамбли РСФСР-ниң уран чүүлүн алдарыг ажилдакчы А. Новиков удурутуп турар. Ол талантлыг коллектив баштайгы концертин өрткөн срезда Бүрүңдөн көжүм-ши театрынга көргүскөн. Концертке ийтинге болгаш ийи-чамыс кижилериниң

ырлары, яны-бүрү танчыларын, баштак чугааларын көргүчүлөр улау содуургал-биле көрүп, дынааннар.

Чурунта: дирижер А. Новиковтун удурутпазы-биле ийниги ыо бөлүгү «Мөң төрөөн чуртум» деп ыры күсетип тур.

Молдавияның кукуруза урезини

КИШИНЕВ. (СЭТА). Республиканың заводтарындан тарымр конл-цияда чедирип, зоранөп каан кукуруза урезини хүн бүрүңдө бистин чурттуң хей-хей черлеринге чоруп турар. Башкирияның, Алтайның, Кур чер крайының, Приморьяның, Удмуртияның болгаш өске-даа хей сөңгү чүк черлеринге чамың олар ногаарлары үндүлөп кээр.

Молдав таражыларын өстүргөн ол урезиниң чүгө бистин чурт-ва эвес, хары Моолга, Кыдатка, Кореяга, Венгрияга, Болгарияга база эки үнөр болган. Чөөкта чаа кукурузаны бо урезиниң Герман Демократтыг Республикаже болгаш Польшага база өөртүп эгелөөш. Ол чурт-тарың көдөө ажил-агий бүдүрүлгөлери «ВНР-42» болгаш «ВНР-25» сорттун хайнак кукурузанының бири салган 2500 тоннаны алырлар. Россия Федерациязының болгаш Казакстаның колхозтары болгаш совхозтары Молдавиядан 18 муң тонна кукуруза урезиниң алыр.

М. ЧАСНЫМ,
В. КУЛИПАНОВ.

ССРЭ биле ГДР-ниң аразында эртем-техниктиг кады ажылдажылга

МОСКВА. (СЭТА). ССРЭ биле ГДР-ниң аразында эртем-техниктиг кады ажылдажылганын дугайында чазактар аразындагы дугуржулгага ат салганындан бээр 10 чыл болган.

Эрткен он чыдарың дугуржулда тала бурзуу 1.200 ажыг төлөвилел, конструктор болгаш техволоут документацияны бот-болунче дамчыдып берилген болгаш мурнак дуржулганы база эртем-техниктиг чедикширини өөренип көөрү-биле боттарының 3.200 ажыг тускай эртемниглерин чоруткан.

Чокку үсө ССРЭ 106 темаларың эртем-техниктиг документациязын ГДР-ге бээр болгаш бодуну ээлчөндө 132 темаларың ыңдыг документациязын ГДР-ден алып деп турар. Тускай эртемниглерин солжары ургучулар.

Уус ажыл-агыйның бүгү адырларың талазы-биле кайы-кайызың аразында кады ажылдажылганын чагай түңнелерин эртем-техниктиг кады ажылдажылганын совет-герман комиссиязының 14-ку байырың комиссияга делегация. Коллективтиг дуржулганы болгаш чедикширини кайы-кайызың аразында ажылга чорук дыка хой эртем-техниктиг айтырыгларын шиптирлээрин дүргөдөй арганы берген.

Президент Сукарнонун дужаалы

ДЖОКЬЯКАРТА. (Топ Ява). СЭТА-ның корреспондентизи Б. Ивановтун дамчыдып турары болза: «Пауаның күрүнеси дээр чүвениң тутун доп-доран дүжүр болгаш Индонезия Республиканы кызыл-ак тутун Барыны Иранга кысык-дил үндүр» деп дужаалды президент Сукарно декабрь 19-та берген.

Президент ол дужаалды мурунда республика набысыла турган Джокьякартага болган 100 муң кижи киржикчил митингине Индонезияның чепсектиг күштерине номчаны. Он үш чылым мурунда голланд колонизаторларын шериглери Джокьякартага оор өзү-биле халдаан турган.

1948 чылда Голландия Индонезияның хамаарышпас турар чорунга чепшээрди бергенин сагындыргаш, президентиниң чугалааны болза: «Ындыг болза-даа чүү болгаш ыччаш? Ол дээр Голландияның талазында меңе чүүл болган, чүте дээр Барыны Иранни эгинден ол ойталлаан... Бис демиселде КНО-га база ургучулар турган бис, ыңдыг болза-даа оң ажылдакчылары Барыны Иранга голланд колониализмин деткип турар-дыр».

Президент болгаш Индонезия ар-

Чапсарлаашкын

НЬЮ-ЙОРК (СЭТА). Кол Ассамблеяның XVI сессиязында болгаш 20-ден эгелеп тур чапсарлар болгаш ону январь 15-те катеп эгелээр деп шиптирди Кол Комитет декабрь 18-те хулап алган. Сессияны катеп эгелээнин соонда Кол Ассамблеяның пленарың хуралдарында ангыда, Политиктиг Комитет болгаш хамааржылга айтырыгларының талазы-биле Комитет бодуну ажылын база-ла ургучулар апар Арткан комитеттер боттарының хун айтырымы доозупканнар.

Кара бажыңдан дургуннап үнген

ЛОНДОН. (СЭТА). Португалияның коммунист партиязының кеңигүүнери, хоругдалга чыткан сес кижикаш Кашиса (Лиссабон чанында) шивээден дургуннап үнген берген деп «Дейл Уоркер» солун дынаткан. Олар полицияны курак автомобильниге олурупкан дөңсөрүкчүлүк деп солун бижээ. «Ол сес коммунист салазар кара бажыңарга болгаш хоругдал лагерлериниң нитизи-биле 53 чыл олуруп келгенер. Шиптирлелди чогур хуусааы тоне бергениниң соонда, политика талазы-биле хоругдаттырганнар хемчээл чок үениң дургузунда турарың болдунар арганы ПИДЕ-ге (салазар камгалап чери — Ред.) берип турар «Айымы чок чоруктуг кемселерин» ажылаш, Салазарың чазак оларны бүгү назымында кара бажыңга олуртур бодап турган» деп ук солун айтып турган.

Болган халап

РИО-ДЕ-ЖАНЕЙРО. (СЭТА). Нитерой хоорайга (Рио-Де-Жанейро штаттың набысыла) америк ширктин оон көргүзүп турган бажыңга удуг өтү үнген. Оон көргүзүп турар үсө ширктин нефлондан кылган майгыны кыра берген. Баштайгы мезгелдерде аларга 200 ажыг кижикаш, колдуунда-ла бичини ургучу өлгөн, чүс-чүс кижилер өрттөнгөн болгаш бажыңгалган. Аар-берген-биле качыңдан дыка хой кижилерин өмнөлөгө чедирген.

Индий шериглерниң Гоаже шавар халдаашкыны

ПАРИЖ. (СЭТА). Индий шериглер Гоаның набысыла — Панджипче шавар халдаашкыны эгелээп деп, декабрь 18-те албын кижилери меделгезин Франс Пресс агенттигледик корреспондентизи Бомбейден дамчыткан.

Индий шериглер херек кырында удуруланышкына таварышпайн турар. Панджип куткаг черден индий армия-биле болгаш далайдын индий флот-биле бүзөөлөттүргөн.

Индияның КАМГАЛАП МИНИСТЕРСТВОЗУНУҢ ТӨЛЭЭЗИНИҢ МЕДЕГЛЕЛИ

ДЕЛИ. (СЭТА). Декабрь 19-та Делиге Индияның камгалап министрствозунун төлээлекчииниң меделгезин болза, Индия мурундагы португал колония турган Гоа да-йылдажып чоруп турар индий шериг халдаашкынына барык таарышпаан. Ол девисээрлерин чонур болганга индий солдаттарга изиг байырын чедирип, бүгү хемчегин дузаламчызын оларга төртүзүп турган.

Португалчыларын эжелээни девисээрже индий чепсектиг күштер кирген үсө-ле колониализм админстрация буурап дүшкөн дээрзин төлээлекчи меделгезин.

Камгалап министрствозунунун төлээлекчииниң оон ыңай меделгезини

КНО-нун шериглери база катеп бурунгаарлап турар

ЛОНДОН. (СЭТА). Катепаның жандармериязыга болгаш Чомбени албан эрттирип турар ак хелези-денкилерин отрядтарыга удуру дайын чорудулганы КНО-нун шериглери декабрь 18-те база катеп эгелээ. Элизабетвиальдик төп кезээде катепчи удуруланышкының сөөгү одагаларын утупкан чок кылр сорулга-биле КНО-нун танкы шериглери хоорайны төвүнге операция чоруткан деп, Рейтер агенттигледик корреспондентизи Элизабетвиальден дынаткан. Оң-биле катеп КНО-нун шериглериниң курак машиналары Катанга жандармерия-зыңыг удуг эвес отрядтары болгаш адыжылары КНО-нун шаап халдап турар кезектеринге удуруланышкыны кылрын ургучулар турар ыңдыг районнарже хоорайны төвүн таварып чоруткан. Душ хиреде хоорайны төвү буруну-биле КНО-нун шериглериниң бурунгаарлап кирген.

Элизабетвиальдин чанында, «Юнион Миньер» деп концерниң албан кылр чериниң бажыңары туруп турар кварталды КНО-нун шериг-

Чомбени колонизаторлар камгалап турар

ПARIЖ. (СЭТА). Нцолодан (Сонгу Родезия) кээп турар дына-ныгыларны өзүгаар алдыга, Катанга-ның «президентиз» Моиз Чомбе Ко-го Республиканы премьер-министри Сирил Адула-биле ужуражыр дээш Катанга Штаттарың Конгода элчини Галлионун үдөлгези-биле америк самолетка олтурупкан, Конго хемини кирген аксында шериг баа-зызы Китонче ужулуп чоруткан.

Китонче ужулуп чорутканын мурунда Чомбе америк элчи-биле үш шак дургузунда чугаалашкан деп, АФП агенттигледик корреспондентизи дынадып турар. Катанга аткылажышкыны доп-доран сок-сазыран болгаш КНО-нун шеригле-риниң шавар халдаашкынын док-тажыканын турарын ол иетгез.

Президент Кенин едилең бодунун төлээлекчи болуп Чомбе-биле чу-галажыр дээш Нцолога чедип кел-ген Галлион болза, «АКШ-тың ча-зак аралаштырыкчы болуп хоасипп турар эвес, а эргежок чугула транс-порт херекселерин Чомбениң эрге-зинге аял-ла тысып берип турар» деп меделгезин.

Ыңчалза-даа Францияны, Вели-кобританияны болгаш АКШ-ты, Элизабетвиальде элчинери Катанга-ның набысыламында аткылажыш-

Судан. Чурттун набысыла Харат хоорайның булдуңнарының бирээзи. СЭТА-ның фотохрониказы.

Лаос талазы-биле чөвүлел хуралда

ЖЕНЕВА. (СЭТА). Лаос айтырымын аайлап шиптирлээр талазы-биле делегейиң чөвүлел хуралының элчелерин хуралдаашкыны декабрь 18-тиң хүнүнүн ийги чартында Г. М. Пушкинниң (ССРЭ) даргалаашкыны-биле болган.

Кызы составтыг чөвүлел хуралга дугуржуп көргөн чүүлдерин хаара туудуп турар. Лаостун нейтралитетиниң дугайында декларацияны болгаш Лаостун нейтралитетиниң дугайында декларацияга протоколду төлөвилелниң дугуруштунган текстини чөвүлел хуралдын даасканы-биле редакция комиссиязы кызы составтыг чөвүлел хуралга кирген. Даргалакчыны номчааны ол ийи документини Лаос айтырымын аайлап шиптирлээр талазы-биле делегей

чөвүлел хуралының бүгү киржикчи-лери чангыс үн-биле чүүлүдү деп баддылаан.

Лаос айтырымын аайлап шиптир-лээр талазы-биле чедип ай ажыр ургучулар келген делегей чөвүлел ху-ралы бо тергип чугула документте-лери ажылдап кылал база бадды-лаш; ажылы колдуунда-ла дооскан деп Г. М. Пушкин чугалаан. «Ан херек болза Лаоста иштиңи айты-рыгларын, хамкыкты мурунда на-ционал чангыс этник чазан тургу-зарын, дугуржулгага ат салыр бу-рун эргелип Лаостун чангыс айы төлээлерин тургузарын болгаш Же-неваже чорударын дүрген аайлап шиптирлээринде болур» деп ол меделгезин.

ВЕНЕСУЭЛАДА ТАРААЧЫНАР ЧЫСКААЛЫ

КАРАКАС. (СЭТА). Монагас штат-тын набысыла Марутин хоорайга тараачынар чыскаалы болган, оң кыркыкчары аграр реформазын чорударын негээрлер. Чыскаалчы-

ЧАШ УРУГНУ ЭМЗИРЕРИ, ЧЕМГЕРЕРИ

Дөрт ай болган чаш уругулу не аажок короткан хире сүме айтырып келген: чаш уруу эмини өмсетер берген, оң улам эмини эминиң сүдү соолган. Эмникитээр урулар аарымчал болурун билер болгаш ол не бодунуң уруу аарың бээрине дээш көчүг сагыш човап турган.

Чаш уругуң незиниң чугаалаанында билдингени болза, баштайгы ийи айларда незиниң эмилерин көчүг хөөнүг эеп турган болгаш деңизин-даа нежемпил турган. Незиниң божаан сөөлүндеги шөлөзи тинген, оң ажылдап турар шактарында чаш уругуң ажаар кирган авазы бичини уругуң незиниң ажылдап чорурда савага саап каан эмиг сүдү-биле уругуң эмникитеп турган. Шак ол-ла бүгү чүвени буапп каапкан.

Незиниң эмини соруп эмери дээрге чаш уругуң көчүг улу күженишиңкин ажал болду. А эмникитип бичин удуңден сора-ры анаа көрдө көчүг чик, чамдыкта эмникитип үдү алгы болгулаар. Ындыг болу бээрде уруг незин эмес болу бээр. Бир эвес демги-ле эмникитке маннаа кадыкты ийикле, ону сүткө суугадыр хайындыргаш, кудуп эмникитээрге чаш уруг оон-даа эки хөөнүг соруп эмер анаар.

Устүндө ө-бүлөгө база мындаг таварылга болганы ол-дур. «Кү-женер» хончу чок апаргаш, чаш уруг незиниң эмини сорар хөөн чоктамын эгелээр, бичелеп эеп чоруй чоруй шуут эмес болу бергенден незиниң эминиң сүдү соолган.

Эмиг бестериниң сүт суулу-дар аргазы чүгө каян оон сүдү шуут төндүр сорууңаның соонда тургустулар. Чогуң на мындаг болганы-биле чангыс удаа эмзирерде чүгө бир эмини эмзи-рери чугула. Чүгө шак мындаг

эмзирелериниң эмзирелериниң дузазы-биле чангыс эмиге сүт чок анаар болгаш ол эминиң бестери чаш, чогуур хемчээлдиг сүттү хуулулар аргалыг. Бир эвес уругуң шак барымдаала-вайн, кайы хамаан чок эмзирер ийикле, чангыс удаа ийи эмини ийилдерин шала-шала эмзирги-лер каар болза, эмиг сүдү да-раазинда эмзирешиңке чедир немешес болгаш оон улам өзөөжөп, харын-даа шуут согулуп болур.

Уруг эмзирер не ажылче чо-руп тура эминиң сүдүн саап каарга ийикле анаа-даа белет-көөн сүт, чөм чүүлдерин чаш уругуң ажаар артар кижилер эмникитеп берип өөртпейн, шуут-ла бичини шопулактап чажыр херек. Чаш уруг бичини чажыр-дан шопулакка чачыгычал, чүгө оңу шыдамкыкка өөрдери чугула. Ындыг кемгерилериң 20-30 минута хире ургучулар.

Незиниң эминден чаш уругу-нуң эеп алган сүдү оон уругу-нун эминден чаш уругуң эм-зининге чыгып, арыг хөөвэр болгаш чинги-биле шингээр. Ол сүттүн составында чаш уругуң өзүлээзине эргежок чугула бе-локтар, үстер, чигир болгаш дус-тар көчүг хөй. Незиниң сүдүн дымчытыр чаш уруг хөй язы халдавырың аарылардан ону камгалап турар антитада деп бү-дүмдөлү база шингээлди ат-дур. Оон-биле чергелештир бир эвес уруг эмзирер ие ногаалар-ны болгаш химистериниң болу хөйүнү чир болза, оң эминиң сүдүн чаш уругуң өзүп олур-тур организмине эргежок чугу-ла витаминер көвүдээр.

Незиниң эминден сүдү чаш уруг 5 айлыг турда-ла долузу-ды хандырын шыдаас анаар, ол өйдөн эгелеп немелде кемге-рилгени уруг негей бээр; ман-наа кадык, кисель, сүг мунер, чуура иткен картофель дээш оон-даа өске кемнерин берип эге-

Б. Спасский — чемпион

БАБУ. (СЭТА). ССРЭ-ниң хөл-шы-дыра талазы-биле чемпионының 21-ги түнөө салгында төп черин Спасский — Васюков, Полугаевский — Керестин ужуражышкыны өз-лөп турган.

20 саядан 14,5 саяны алгаш, Ленинград гроссмейстер Борис Спасский хөл-шыдыраа талазы-биле ССРЭ-ниң чемпиону атты болгаш бирги шаңгалды алган. Гроссмей-стер Лев Полугаевский (Кубышев)

Ийги черин (14 саяны), сөөлү салгыга Смыслов-биле хайымнаш-кан гроссмейстер Давид Бронштейн (Москва) үшүк черин алган.

Толь Шапковичини, Савон Лей-манов — Шияновский, Неметши-нов — Гипслис оларын ужура-жышкынына хайым болгулаан.

Декабрь 20-де доозулбаан салгы-ларын төндүр ийнар болгаш тем-пиазатты хаар.

КИНОТЕАТРАЛГА

БОГУН

«НАЙРАЛ»: «Шынчы чүрентер» — 10, 12 шактарда. «Зайлгерассе 8» 2, 4, 6, 8 шактарда. «Французтар Американы көрүп турлар» — 10 шакта.

«КАА-ХЕМ»: «Арыга ыш» — 11.15, 1.15 шактарда. «Часы чан-мынтар» 3.15, 9.15 шактарда. «Орунтуң төңчү» 5.15, 7.15 шактарда.

«НИСЕЛ»: «Ийи дайынчы» — 2.30 шакта. «Чорумал мыс» — 4.30, 6.30, 8.30 шактарда.

«ВОСТОК»: «Солдат дугайында баллада» — 3.15 шакта. «Черлик мыс» — 5.15, 7.15, 9.15 шактарда.

Кызыл хоорайның Октябрь кудумчузунда горпонуң «Улуд-Хем» деп чаа рестораны декабрь 16-дан эгелеп ажылдай берген.

Кухняга кылган кемнерин болгаш чартык фабрикат-тарын садыглар магазин рестораның чанында тургустунган.

Кемнерин бедик мержежилди тускай эртемниглер бе-леткеп турар.

Бажыңарыңа алыр кемнерин ресторан 10 хуу чин-гелденди садып турар болгаш байырлал, коллективтиг өг-бүлө байырлаашкынын организастарыңа чагыгны хү-лөп ат турар.

Ресторан эртенниң 8 шактан кежээкиниң 11 шакка чедир ажылдаар.

ХАМААТЫЛАР! Чаа ресторанны ажылдаңар. Администрация чери.

Өвүр районун Хандагайты суур-нун чурттагычы Салчак Каадыр Халбаевич мен — он класс дооскан дугайында шыңымадар бышкан билги-нүң аттестатын чидирдим. Ону күш чок болдуларын чарлап тур мөң.